

Sygn. akt IV U 1833/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2019 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Anna Guniewska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Magdalena Rykała-Płodzień

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2019 r.

sprawy M. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania M. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 10.09.2018r. nr (...)

I. **Oddala odwołanie,**

II. **Zasądza od M. R. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w R. kwotę: 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Sygn. akt IV U 1833/18

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 22 maja 2019 r.

Decyzją z dnia 10 września 2018r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., powołując się na treść przepisów ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004, stwierdził, że M. R. w okresie od 1 stycznia 2014r. do 31 marca 2016r. podlega ustawodawstwu polskiemu.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że z informacji przekazanej przez Urząd Skarbowy w R., jak również z przedstawionego przez wnioskodawcę bilansu firmy wynika, że dochód z działalności na własny rachunek w Polsce osiągnięty w spornym okresie od 01.01.2014r. do 31.03.2016r. był znaczny i należy go uznać za główne źródło utrzymania, a zatem praca świadczona na Słowacji nie miała uzasadnienia ekonomicznego, miała marginalny charakter.

W odwołaniu pełnomocnik M. R. zakwestionował stanowisko ZUS, wnosił o zmianę decyzji i ustalenie, że w okresie od 01.01.2014r. do 31.03.2016r. wnioskodawca nie podlegał ustawodawstwu polskiemu. Zarzucił naruszenie art. 11 ust. 1 i art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego przez ich niezastosowanie oraz art. 14 ust.5b poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie. Zarzucił również naruszenie art. 58 § 1 i 2 kodeksu cywilnego poprzez wykreowanie stanu faktycznego niezgodnego z ustawą, jak też naruszenie pkt 4 decyzji nr (...) z dnia 12 czerwca 2009r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określania ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego niezastosowanie oraz art. 6 ust. 1 b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 poprzez jego nieuzasadnione zastosowanie.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. w odpowiedzi na złożone odwołanie wnosił o jego oddalenie i zasądzenie na swą rzecz kosztów zastępstwa procesowego. Podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

M. R. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...) od 1 lutego 2012r.

W dniu 6 lutego 2014r. złożył w (...) Oddział w R. wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa w związku z podjęciem zatrudnienia na terenie Słowacji. Do wniosku dołączył m.in. umowę o pracę z (...) D. K.. Strony umówiły się na 10 godzin pracy w miesiącu za wynagrodzeniem 3 euro za godzinę.

Pismem z 12.02.2014r. organ rentowy poinformował wnioskodawcę, że od 1 stycznia 2012r. do 31.12.2014r. podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych. O powyższym, poinformowano słowacką instytucję zabezpieczenia społecznego.

W dniu 15 maja 2014r. do ZUS wpłynęło pismo słowackiej instytucji ubezpieczeniowej o nieuznaniu tymczasowego określenia ustawodawstwa słowackiego od 01.01.2014r. do 31.12.2014r. z uwagi na marginalny charakter pracy.

W lipcu 2014r. S. P. odrzuciła wniosek o wystawienie formularza A1, bowiem określenie właściwego ustawodawstwa słowackiego nie jest ostateczne.

W dniu 12 września 2014r. słowacki organ rentowy poinformował (...) Oddział w R. i wnioskodawcę, że zgodnie z art. 6 rozporządzenia Rady (WE) 978/2009 M. R. podlega ustawodawstwu kraju zamieszkania, a więc polskiemu ustawodawstwu.

Od 1 stycznia 2015r. M. R. podjął pracę w (...) S. S. w Ś.. Wymiar czasu pracy ustalono na 12 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 30 euro. Zatrudnienie ustało z dnem 31 marca 2016r.

W związku z powyższym w dniu 29 kwietnia 2015r. złożył w (...) Oddział w R. wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa.

Organ rentowy ustalił jako właściwe ustawodawstwo słowackie na okres od 01.01.2015r. do 31.12.2015r.

S. P. zakwestionowała stanowisko ZUS uznając, że zatrudnienie na Słowacji ma charakter zatrudnienia nie liczącego się (marginalnego).

Z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej wnioskodawca w 2014r. osiągnął dochód w wysokości 24 965,03 zł, zaś z tytułu zatrudnienia na Słowacji 1 304,77 zł, co stanowi 4,96%.

W 2015r. dochód firmy wyniósł 62 631,59 zł, zaś wynagrodzenie słowackie 1 304,37 zł (2,04%).

Z informacji Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w R. z 29 czerwca 2018r. wynika, że za 2014r. M. R. wykazał z pozarolniczej działalności gospodarczej przychód w wysokości 108 288,05 zł, dochód – 24 965,03 zł oraz dochód uzyskany na Słowacji w kwocie 175,85 zł. Za 2015r. wykazał z działalności gospodarczej przychód – 170 455,30 zł, dochód – 80 854,50 zł oraz dochód ze Słowacji – 170,83 zł. Natomiast w 2016r. wykazał przychód w wysokości 146 075,42 zł, dochód – 13 410,52 zł.

Pismem z dnia 27 lipca 2018r. ZUS poinformował M. R. o wszczęciu z urzędu postępowania administracyjnego w sprawie podlegania ustawodawstwu słowackiemu w okresie od 01.01.2014r. do 31.03.2016r.

Po zakończeniu postępowania administracyjnego w dniu 10 września 2018r. organ rentowy wydał zaskarżoną w sprawie decyzję.

(dowód: dokumentacja w aktach organu rentowego)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów z dokumentów, złożonych w aktach organu rentowego. Sąd miał w tym względzie na uwadze że zostały one sporządzone przez uprawnione do tego organy w przewidzianej prawem formie. Treść i forma dokumentów pozostawały bez zastrzeżeń.

Sąd zważył co następuje :

W okolicznościach niniejszej sprawy z uwagi na fakt prowadzenia przez wnioskodawcę M. R. działalności gospodarczej na terytorium Polski i podpisania umowy o pracę z pracodawcą słowackim, rozważenia wymaga zastosowanie w sprawie przepisów wspólnotowej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego – rozporządzenie z Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE Nr L.04.166/1), a także rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) Nr 883/2004 (Dz. Urz. UE Nr L.09.284/1), które powinny być stosowane łącznie.

Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego należy do kluczowych kwestii związanych z realizacją swobody przemieszczania się w Unii Europejskiej oraz podejmowania aktywności zawodowej. Polska status państwa członkowskiego Unii Europejskiej uzyskała z dniem 1 maja 2004 r. a zatem przepisy rozporządzeń dotyczących koordynacji krajowych systemów zabezpieczenia społecznego stosuje bezpośrednio. Już w preambule rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 wyraźnie zostało stwierdzone, że pracownicy najemni i osoby prowadzące działalność na własny rachunek przemieszczające się we wspólnocie powinny być objęte systemem zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu właściwych ustawodawstw i wynikających z tego komplikacji. Dlatego też obowiązująca w tej materii zasada stosowania ustawodawstwa jednego państwa członkowskiego polega na podporządkowaniu ustawodawstwu tylko jednego państwa czyli stosowanie jego postanowień tak jakby zainteresowany realizował swą aktywność zawodową w całości na terytorium tego państwa.

Wnioskodawca domaga się ustalenia wobec niego ustawodawstwa właściwego w związku z działalnością zawodową wykonywaną w dwóch państwach członkowskich Unii Europejskiej w Polsce i Słowacji. W takiej sytuacji zastanowić się należy, czy możliwe będzie zastosowanie art. 13 rozporządzenia 883/2004, a w szczególności jego ust. 3 stanowiącego, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną (...). Tak jak wskazano wcześniej osoby te traktowane są, do celów stosowania ustawodawstwa określonego zgodnie z tymi przepisami, tak jak gdyby wykonywały każdą swoją pracę najemną lub pracę na własny rachunek i jakby uzyskiwały cały swój dochód w zainteresowanym Państwie Członkowskim.

W tym miejscu wyjaśnienia wymagają pewne definicje określeń wspólnotowych. Praca najemna oznacza formę zatrudnienia. Cechą charakterystyczną stosunku pracy jest to, że przez pewien okres jedna osoba wykonuje świadczenia na rzecz innej osoby pod jej kierownictwem, w zamian za co otrzymuje wynagrodzenie (por. wyroki: z dnia 3 lipca 1986 r. w sprawie 66/85, (...), a także z dnia 11 września 2008 r. w sprawie

C-228/07, P.). Natomiast pod pojęciem ustawodawstwa należy rozumieć, w odniesieniu do każdego państwa członkowskiego, przepisy ustawowe, wykonawcze i inne oraz obowiązujące środki wykonawcze odnoszące się do działów systemu zabezpieczenia społecznego, przepisy danego państwa członkowskiego, które tworzą system zabezpieczenia społecznego o charakterze prawa powszechnie obowiązującego w danym państwie. Treść tak określonej normy nie budzi wątpliwości.

Procedura dotycząca stosowania art. 13, czyli poinformowanie przez osobę instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, o wykonywaniu pracy w dwóch państwach, wymaga zastosowania procedury przestrzegającej właściwości i kompetencji instytucji ubezpieczeń społecznych przewidzianej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009.

Procedura ta przewiduje mianowicie, że po uzyskaniu informacji o wykonywaniu przez daną osobę pracy w dwóch lub więcej państwach członkowskich, wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy i o swoim tymczasowym określeniu instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca (ust. 2). Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii (ust. 3). W przypadku gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). W przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia, zastosowanie ma art. 6 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). Instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o tym zainteresowanego (ust. 5).

W niniejszej sprawie, pierwotnie pismem z 12.02.2014r. ZUS ustalił dla M. R. właściwe ustawodawstwo słowackie jako tymczasowe i poinformował o powyższym instytucję państwa członkowskiego. Kolejno instytucja słowacka, nie akceptując tych ustaleń, wskazała na brak podstaw do objęcia wnioskodawcy ubezpieczeniem na terenie Słowacji. Kolejno ZUS wszczął postępowanie administracyjne z urzędu w sprawie ustalenia właściwego ustawodawstwa, którego efektem jest wydanie decyzji o podleganiu w okresie spornym ubezpieczeniu społecznemu w trybie ustawodawstwa polskiego.

Należy podkreślić, że w sytuacji, gdy obie instytucje właściwe dojdą do wspólnego porozumienia, to ono ma decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich albo zapobieżenie sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu, a nie ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego (ze względu na wysokość składek). Zatem, z punktu widzenia ustalenia ustawodawstwa w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego istotne jest, aby w jego wyniku zainteresowany został objęty ubezpieczeniem tylko w jednym państwie członkowskim. Wprawdzie odbywa się to z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia podstawowego zawierającego normy kolizyjne, ale nie oznacza to, że zainteresowany może w oparciu o nie kwestionować przed organem jednego państwa członkowskiego (miejsca zamieszkania) wspólne porozumienie, a właściwie weryfikować stanowisko zajęte przez drugie państwo członkowskie

(miejsca wykonywania pracy najemnej) o nieistnieniu w tym państwie ważnego tytułu ubezpieczenia, żądając ustalenia wybranego przez siebie ustawodawstwa.

Abstrahując od powyższego należy uznać, że wykonywane przez wnioskodawcę czynności wynikające z treści umów o pracę świadczą o ich marginalności. Zasadnym było tu poddać analizie okoliczności zatrudnienia wnioskodawcy u słowackiego pracodawcy oraz charakter i wymiar ekonomiczny tego zatrudnienia.

M. R. zawarła z firmą (...) umowę o pracę w charakterze roznosiciela ulotek. Wymiar czasu pracy ustalono na 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 3 euro za godzinę. Umowa obowiązywała do 31.12.2014r. Następnie od 1 stycznia 2015r. do 31 marca 2016r. był zatrudniony w (...) S. S. w wymiarze 12 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 30 euro.

W tym miejscu wskazać należy na regulacje zawartą w art. 14 ust 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, który to przepis został dodany przez art. 2 pkt 2 lit b rozporządzenia nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012r. zmieniającego w/w rozporządzenie. Stosownie do treści tego artykułu praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 (nr 883/2004) rozporządzenia podstawowego. Art. 16 rozporządzenia wykonawczego stosuje się we wszystkich przypadkach objętych niniejszym artykułem.

Za pracę o charakterze marginalnym uważa się pracę stałą, ale mającą niewielkie znaczenie pod względem czasu oraz zysku ekonomicznego.

Jak wynika z postępowania dowodowego przeprowadzonego w sprawie wnioskodawca z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w 2014r. uzyskał dochód w wysokości 24 965,03 zł, w 2015r. – 80 854,50 zł, zaś w 2016r. - 13 410,52 zł. Porównując zaangażowanie wnioskodawcy w prowadzoną działalność gospodarczą na własny rachunek w Polsce i osiągnięte z tej działalności dochody z zaangażowaniem w świadczenie pracy za granicą oraz zysk ekonomiczny, jaki z niej uzyskiwał, należy stwierdzić, że zatrudnienie to miało bardzo ograniczoną skalę. Wymiar 10, 12 godzin pracy w miesiącu oraz 30 euro wynagrodzenia w istocie wskazuje na czysto marginalny przymiot tego zatrudnienia. Jak natomiast wskazano wyżej osoba wykonująca pracę o charakterze marginalnym jest traktowana w celu ustalenia mającego zastosowanie ustawodawstwa jako osoba pracująca wyłącznie w jednym państwie członkowskim.

W tym miejscu należy wskazać, iż Sąd orzekający ma świadomości, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że instytucja właściwa miejsca zamieszkania wnioskodawcy nie ma uprawnienia do oceny ważności stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim (wyrok SN z 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014/3/47). Jednakże instytucja ta ma kompetencję do weryfikacji marginalnego charakteru pracy najemnej w rozumieniu art. 14 ust. 5b rozporządzenia 987/2009 w zw. z art. 13 ust. 3 rozporządzenia 883/2004 – tak w postanowieniu Sądu Najwyższego z 6 września 2016 r., I UZ 13/16, LEX nr 2139243. Na gruncie niniejszej sprawy należy wskazać, że Sąd weryfikujący prawidłowość zaskarżonej decyzji jest uprawniony do dokonania takiej oceny skoro na poziomie regulacji unijnych wprowadzono warunek marginalności pracy w art. 14 ust. 5b rozporządzenia 987/2009, od którego uzależniono zastosowanie art. 13 ust. 3 rozporządzenia 883/2004, i który to warunek powinien być uwzględniony przez wyznaczoną instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania wnioskodawcy przy ustaleniu ustawodawstwa mające zastosowanie do wnioskodawcy (art. 14 ust. 5b stosowany w zw. z art. 16 ust. 2 albo art. 16 ust. 4 rozporządzenia 987/2009) – por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 listopada 2016r. I UZ 34/16, LEX nr 2180091.

Również Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej udzielając odpowiedzi na pytanie prejudycjalne Sądu Najwyższego Republiki Słowackiej, w sprawie o zbliżonym stanie faktycznym w wyroku z dnia 13 lipca 2017r. C-89/16 R. S. przeciwko S. P. wyjaśnił, że „Wykładni art. 13 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 22 maja 2012 r., należy dokonywać w ten sposób, że w celu określenia ustawodawstwa krajowego mającego zastosowanie na podstawie tego przepisu do osoby takiej jak skarżący w postępowaniu głównym, który zwykle wykonuje pracę najemną i prowadzi

działalność na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, należy wziąć pod uwagę wymogi ustanowione w art. 14 ust. 5b oraz w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004, zmienionego rozporządzeniem nr 465/2012”.

W kontekście powyższych uwag nie sposób uznać, że zaskarżony decyzja narusza powołane w odwołaniu przepisy prawa materialnego tj. cytowane przepisy rozporządzenia 883/2004 i rozporządzenia 987/2009.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie M. R. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z 10 września 2018r. uznając, że decyzja ta jest prawidłowa i opiera się na obowiązujących przepisach prawa.

Orzeczenie o kosztach zastępstwa procesowego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. uzasadnia treść art. 98 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2018r. poz. 265 j.t.).